

О. Бірзова

**РЕВАЛОРИЗАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
СЛОБІДСЬКОГО РЕГІОНУ**

O. Birova

**REVALORIZATION OF THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE
OF THE SLOBIDSKYI REGION**

Нематеріальна культурна спадщина є важливою складовою історико-культурного надбання регіону. Вона проявляється в таких галузях, як усні традиції, звичаї, обряди, святкування, традиційні ремесла, знання на практиці, що стосуються природи та всесвіту.

Рядом міжнародних законів нематеріальна спадщина сьогодні перебуває під охороною ЮНЕСКО. В Україні до нематеріальної культурної спадщини світового значення належать: Петриківський декоративний живопис, козацькі пісні Запоріжжя і Подніпров'я, традиція Косівської мальованої кераміки.

Національний перелік значно більший, ніж попередній. Щодо Харківської області в 2020 р. до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України були включені: Мистецтво виготовлення глиняної забавки «Валківський свищик» і поки що єдиний елемент від області в цьому переліку.

Існує регіональний перелік, до якого належать зимові обряди Первомайщини, автентичні традиції слобожанської народної медицини (які були зафіксовані в Ізюмському районі та використовуються сільськими цілительками), ремесло лозоплетіння, традиція виготовлення ляльки-мотанки, ремесло в'язання віників Зміївського району та ін.

На території Харківщини найбільший розвиток має гастрономічна спадщина, щороку проводяться місцеві фестивалі, етнофестивалі, фестивалі при музеях, у яких одним із основних компонентів є саме гастрономічні особливості регіону. До місцевих переліків гастрономічної спадщини Харківщини належить: традиційна страва Балаклійщини «Юшка у три рибки», традиції випікання короваю с. Огіївка та ін.

Отже, традиції давніх народних промыслів, місцева кухня, особливості святкування та усні традиції нині мають відроджуватися за допомогою етнофестивалів, етнографічних регіональних заходів та поповнювати перелік нематеріальної культурної спадщини України.

Н. Бабкова

І. П. СОЛОВЕЙ: ДЕКАН, ДИРЕКТОР, ЖЕРТВА ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ

N. Babkova

I. P. SOLOVEI: DEAN, DIRECTOR, VICTIM OF POLITICAL REPRESSION

Харківська державна академія культури як перший в Україні заклад вищої освіти, який забезпечує сферу культури й мистецтва висококваліфікованими кадрами, невинно наближається до святкування 95-річного ювілею з дня свого заснування. Однак попри поважний вік функціонування, історія академії та її установ попередників (факультету політичної освіти Харківського інституту народної освіти, Харківського інституту політичної освіти, Харківського

інституту комуністичної освіти, Всеукраїнського інституту комуністичної освіти, Українського бібліотечного інституту та Харківського державного бібліотечного інституту) через низку причин мало досліджена і має безліч «білих плям». До недавнього часу до таких належала і проблема реконструкції керівного складу закладу вищої освіти. Але активний пошук та робота з архівними матеріалами надали можливість відтворити прізвиська усіх директорів, що очолювали установи-попередниці ХДАК починаючи з 1929 р. Проте детальне вивчення долі та вкладу у розвиток академії людей, що очолювали її до Другої Світової війни ще вимагає ґрунтовних пошуків і аналізу. Проте завдяки Галузовому архіву Служби Безпеки України та Державному архіву Харківської області «невідомі директори» починають повертатися із забуття і посідати належне місце з історії ХДАК.

До таких належить і Іван Прокопович Соловей (1898–1937 рр.) – другий декан факультету політичної освіти Харківського інституту народної освіти і незмінний директор Харківського інституту політичної освіти (1929 р.), Харківського інституту комуністичної освіти (1930 р.), Всеукраїнського інституту комуністичної освіти (1931–1935 рр.). Після звільнення з посади директора ВУІКО, з 1936 р. завідувач міським відділом освіти м. Харкова.

Народившись 11 вересня 1898 р. в селі Рудівка Прилуцького повіту Полтавської губернії, Іван Прокопович до 1927 р. пройшов шлях від вчителя молодших класів у Прилуцькому повіті до викладача у Сумському педагогічному технікумі (зараз Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка). Очоливши у вересні 1927 р. факультет політичної освіти Харківського ІНО, активно долучився до розвитку дорученого йому підрозділу. За його ініціативи було остаточно скореговано навчальний план факультету, розроблено програму і графік практик, поліпшувався матеріальний стан відділення. З огляду на адміністративний талант І. П. Солов'я, керівництво Народного Комісаріату освіти УРСР в подальшому призначало його директором ХІПО, ХІКО, ВУІКО.

Як зазначає у своїй автобіографічній довідці сам Іван Соловей: «за час мого керівництва кількість студентів збільшилася з 180 у 1927 р. до 1800 чоловік без урахування вечірніх факультетів у 1935 р. Щорічно відбувався добір студентів у кількості 500 – 700 людей. Майнове забезпечення збільшилося з 3 тисяч карбованців у 1927 р. до 15 мільйонів карбованців у 1935 р.».

Саме завдяки ініціативі директора І. П. Солов'я з 1931 р. у селищі Високому діяв дитячий будинок-інтернат для дітей студентів закладу вищої освіти. Того ж року при кафедрі бібліотекознавства відкрита аспірантура. Покращувалася і інфраструктура інституту. З 1934 р. було організовано власну їдальню, перед початком 1934/35 навчального року всі навчальні приміщення та гуртожитки були капітально й якісно відремонтовані. У гуртожитку студенти були забезпечені всім необхідним для комфортного проживання, включаючи буфети й установки «Титан» для постійного використання окрепу.

Показниками загального стану роботи ВІКО було те, що інститут протягом 3 років посідав перше місце середі закладів вищої освіти системи Народного Комісаріату освіти УСРР й чотири рази преміювався: в 1932 р. одержав червоний прапор, у 1933 р. на Всесоюзному змаганні ЗВО отримав 4-ту премію, в

1934 р. за постановку навчальної роботи нагороджений 3 премією й за підготовку до нового навчального року 2-ю премією по СССР.

Для якісної підготовки майбутніх спеціалістів, що навчалися у стінах інституту, Іван Прокопович Соловей сформував викладацький штат із відомих та високо кваліфікаційних спеціалістів. У різні часи студентів навчали філософ Петро Демчук та Володимир Юринець, літератор Володимир Свідзінський, юрист Микола Сіяк та інші. На жаль, всі вони, в різні часи, стали жертвами політичних репресій, адже з 1934 р. в інституті почалися масові політичні чистки.

Не минула ця участь і І. П. Солов'я. На початку 1937 р., вже будучи керівником міського відділу освіти його також звинуватили в участі у контрреволюційній діяльності та засудили до розстрілу. Завдяки клопотанням дружини, у 1958 р. Івана Солов'я було повністю реабілітовано. А його особиста справа доступна для дослідження й реставрації, зокрема і ранньої історії Харківської державної академії культури.

А. Ульянов

РАДЯНСЬКА ХРУЩОВКА: З МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ

A. Ulianov

SOVIET KHRUSHCHOV-ERA HOUSES: FROM THE PAST TO THE PRESENT

Ще у XVIII ст. американці почали зводити для переселенців невеликі каркасні будинки. Збирався такий будинок з полегшених конструкцій, виготовлених на конвеєрі, досить швидко. Наприкінці XIX ст. у Європі також з'явилися «збірні» будинки, а у 1920-х рр. практичні німці розробили систему будівництва житлових будинків зі збірних елементів — платтенбау. Після Другої світової війни житлова криза у Європі набрала космічних масштабів, тому у Старому світі почали зводити цілі житлові комплекси з однотипних будинків.

У середині 1950-х рр. М. Хрущов, на той час лідер СРСР, відвідав Францію, де вперше побачив нові блочні будинки, у які були розселені мігранти часів Другої світової війни. У СРСР, окрім проблеми зруйнованих війною міст, де люди виживали у бараках та комунальних квартирах, була проблема потоку селян, що отримали паспорти та прагнули переселитися до міст у пошуках кращої долі.

У СРСР об'єднали ідею платтенбау з американським конвеєрним будівництвом, і почалася нова будівельна ера соціального будівництва. Будувалося таке житло за два тижні, якщо будівельники працювали в три зміни. З облицзовальними та внутрішніми роботами будинок зводився за два місяці.

За роки правління Хрущова нові квартири отримали близько 55 мільйонів людей. На території колишнього СРСР було побудовано понад 13 тисяч житлових будинків. Люди отримували цивілізоване житло, де був забезпечений мінімальний комфорт.

Недоліки нашвидкуруч побудованого житла були очевидні: за проектом не було передбачено ліфт (п'ять поверхів — це висота, коли, за архітектурними нормами, можна було обходитись без ліфта); площі нових квартир були досить скромними (однокімнатна квартира мала лише 16 квадратних метрів,